

Bij Saxion Hogescholen zijn meer dan twintig lectoren actief. Ze begeleiden docenten en studenten bij toegepast wetenschappelijk onderzoek, ooit het exclusieve domein van universiteiten. Ook leggen ze in kenniscentra dwarsverbanden tussen de opleidingen én zorgen voor kennisuitwisseling met het bedrijfsleven, overheid en zorginstellingen. In deze aflevering van Onder de Loep lector prof. dr. Johan Wempe, lector Governance bij het Kenniscentrum Leefomgeving.

Mensen willen weten hoe de vork in de steel zit

Samenwerking en overleg in het Saxion Kenniscentrum Leefomgeving, waarin zeven lectoren hun kennis inbrengen op het gebied van risicobeheersing, duurzame leefomgeving, duurzame energievoorziening, regionale ontwikkeling en vernieuwend ondernemen in de bouw. Hier komen maatschappelijke vraagstukken aan bod die bij de oplossing ervan om betrouwbaar bestuur, regie én verantwoording vragen. Governance heet dat met een mooi woord, en dát is de specialiteit die lector Johan Wempe sinds een jaar inbrengt.

Corporate governance is een term die binnen de bedrijfskunde in zwang is geraakt voor het aanduiden van hoe een onderneming goed, efficiënt en verantwoord geleid moet worden.

“Ondernemingen worden geconfronteerd met steeds grondigere en snellere veranderingen”, doceert Johan Wempe. “Deze veranderingen blijken zowel oorzaak als gevolg te zijn van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen die ondernemingen in al haar facetten tot en met haar volledige maatschappelijke omgeving raken. Je ziet dat het begrip governance tegenwoordig breed is uitgewaaierd en allerlei organisaties zich ‘governance-vragen’ zijn gaan stellen.

Governance is vandaag de dag ook een belangrijk item geworden in onder meer de gezondheidszorg, sportverenigingen, in het onderwijs én uiteraard bij overheden en maatschappelijke organisaties.”

Vaak blijkt er overigens eerst wat grondig mis te moeten lopen voordat bestuurders zich achter de oren krabben en beginnen na te denken over ‘good governance’. Iedereen herinnert zich waarschijnlijk nog wel hoe ene Nick Leeson met dubieuze handel op de effectenbeurs in zijn eentje de prestigieuze Engelse Barings Bank op het randje van de afgrond bracht. Het Enron-schandaal in de Verenigde Staten, waarbij consumenten, beleggers en

overheden grootscheeps werden belazerd, is nog zo’n staaltje uit de recente geschiedenis van hoe het niét moet. In het overheidsdomein zijn het functioneren van het Enschedese gemeentebestuur met het oog op de vuurwerkramp en het ‘twijfelachtig’ declaratiegedrag dat een Rotterdamse burgemeester de kop kostte, spraakmakende voorbeelden. En ook bij Saxion Hogescholen viel het woord governance opvallend veel vaker dan gebruikelijk toen met het rapport van de commissie Hendriks een streep werd gezet onder een bestuurlijk gezien zwarte periode van de hogeschool. “Er gaan dingen mis en vaak pas dán gaan organisaties zich de vraag stellen of ze hun zaken wel

op orde hebben”, beaamt Johan Wempe die als autoriteit geldt op dit gebied. Hij promoveerde op de studie Market and Morality, werkte bij het accountants- en adviesbureau KPMG als directeur van de afdeling Ethics & Integrity Consulting en hij was als hoogleraar verbonden aan Nyenrode Business Universiteit en daarvoor aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Groen gas

Ongeveer 10 procent van het huidige aardgasverbruik in Nederland zou vervangen kunnen worden door gas uit biomassa ofwel ‘groen gas’. Dit groene gas zou deels kunnen komen uit co-vergisting, een techniek die nu al voorhanden is, en door vergassing van biomassa. Groen gas kan onder meer worden geproduceerd uit biogas dat afkomstig is van bijvoorbeeld mestvergisters, co-vergisters, slib-vergisters bij rioolwaterzuiveringsinstallaties en industriële vergisters waarin supermarktafval, horeca-afval en industriële reststromen voor groen gas zorgen.

Lector Johan Wempe is naast zijn werk bij Saxion Hogescholen voorzitter van de werkgroep Groen Gas van het ministerie van Economische Zaken. Wempe noemt het ‘een zeer interessant project’ waarover de werkgroep deze maand verslag zal uitbrengen aan de minister. Biogas kan bijvoorbeeld worden opgewaardeerd tot aardgas. Een brandstof die dus direct bruikbaar is in de industrie, in huishoudens kan worden ingezet als gas om te koken of de woning te verwarmen en goede diensten kan bewijzen als brandstof voor particulier en openbaar vervoer. “Groen gas lijkt dus een goed alternatief voor traditionele energiebronnen al zitten er ook haken en ogen aan”, zegt Johan Wempe. Het biedt aantrekkelijke perspectieven voor boeren en tuinders, de voedings- en genotmiddelenindustrie, projectontwikkelaars, investeerders en overheden. Partijen die normaliter nooit met elkaar aan één tafel over dit onderwerp spreken. Van alle kanten komen oplossingen, iedereen ziet raakvlakken en ruikt kansen.” Indirect profiteren ook de studenten van Saxion en het Kenniscentrum Leefomgeving van de ‘state-of-the-art’ kennis die lector Wempe bij zijn werk voor Saxion ‘meeneemt’ uit de werkgroep Groen Gas.

Ook was hij initiatiefnemer en directeur van 'de club' Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Nederland, inmiddels een begrip in ondernemend Nederland. "Ik heb altijd de wetenschap en de uitvoering in de praktijk met elkaar willen en kunnen combineren", verklaart Johan Wempe dit brede palet van functies.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen loont

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is onder de hoede van de huidige Saxion-lector in een paar jaar tijd een begrip geworden in Nederland. "Het aantal mkb-ers dat aan MVO doet groeit, de overheid gaat duurzaam inkopen, pensioenfondsen letten op MVO bij investeringen en de consumentenmarkt lijkt er ook rijp voor." Bedrijven en organisaties die maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn ook beter in staat te innoveren en leveren betere prestaties,

bleek uit recent onderzoek dat oud-Saxionstudente Toos Hofstede aan de Universiteit Twente uitvoerde. Het onderzoek waarbij Johan Wempe als MVO-directeur zijdelings was betrokken, nam bedrijven als Urenco, de Woonplaats, McDonald's, Interpolis en Gulpener Bierbrouwerij onder de loep en keek hoe ver zij het maatschappelijk verantwoord ondernemen in hun strategie doorvoeren. "De conclusies waren glashelder: organisaties die het meest open staan voor de omgeving zien eerder innovatiekansen, spelen sneller in op marktkansen en verkleinen de ondernemersrisico's. Bovendien houden deze organisaties zowel hun werknemers als externe stakeholders tevreden."

In het Kenniscentrum Leefomgeving richt Johan Wempe zich tegenwoordig wat minder op het bedrijfsleven en des te meer op governancevraagstukken die bij de overheid spelen. Niet voor niets vervullen de aca-

demie Bestuur en Recht (ABR) en Ruimtelijke Ontwikkeling en Bouw (ROB) een prominente rol in het Kenniscentrum. "Samen met docenten en studenten kijken we naar de samenwerkingsverbanden tussen de overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Hoe maatschappelijke vraagstukken aangepakt worden en hoe de regie daarop georganiseerd kan worden, waarbij we vooral kijken naar de rol van de overheid. Dat beschouwen we binnen het Kenniscentrum Leefomgeving als een actueel vraagstuk. In zekere zin ben ik nu dus met hetzelfde bezig als bij MVO maar kijk ik hier vanuit een breder perspectief naar maatschappelijke vraagstukken. Er is namelijk op allerlei terrein grote behoefte aan transparantie. Mensen willen terecht weten hoe de vork in de steel zit als de overheid beslissingen neemt die hen raken. Dus onderzoeken we - ook samen met studenten - zaken als bewonersparticipatie in wijken, leefomgevingvraagstukken bij planolo-

gische beslissingen van de overheid en onderwerpen die met duurzaamheid te maken hebben. De insteek is wat mij betreft Saxion-breed, waarmee ik bedoel te zeggen dat we ook heel graag studenten en docenten van de meer mkb-achtige academies als de ABO en HBS in onze onderzoeksprogramma's betrekken. Nee, ik sta daarbij niet de helft van mijn tijd colleges te geven. Dat zou ook niet goed zijn, denk ik. Wel zie ik als onderzoeker die een universitaire omgeving gewend is hier bij Saxion uitstekende kansen voor bedrijven, overheden én voor de hogeschool zelf. Waar universiteiten zich steeds meer richten op prestigieus toponderzoek ontstaat een gat tussen het wetenschappelijk onderwijs en praktijkgericht onderzoek. Dat biedt het hele hbo en dus ook ons Kenniscentrum Leefomgeving heel mooie kansen om juist daar in te duiken."

Harry van Stratum

Foto: Toma Tudor